

Příloha č. 2 Školního řádu – **Školní program proti šikanování**

Tento Školní program proti šikanování je součástí Minimálního preventivního programu Střední školy, Bohumín, příspěvkové organizace.

Šikanování (z fr. „chicane“ = týrání)

Způsob chování umožňující většinou v bezprostřední komunikaci fyzickým a psychickým týráním druhých získat nad nimi pocit převahy, moci či určité výhody. Jde o jednání agresivní, často nezákonné, ale trpěné a mnohdy podporované určitou skupinou. Lze je charakterizovat jako chování asociální. Podhoubí šikany je v osobnostních rysech týrajícího i jeho oběti a v lhostejnosti okolí, v sociální atmosféře, v některých ideologiích.

(Velký sociologický slovník, Univerzita Karlova, Vydavatelství Karolinum, 1996 Praha)

Střední škola, Bohumín, příspěvková organizace, vychází ve Školním programu proti šikanování z Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování, č. j.: 25 832/2008-16 ze dne 5. 12. 2008. Na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Cílem programu na škole je vytvoření pozitivního sociálního klimatu bez náznaků či projevů šikany, prostředí bezpečného a tolerujícího pro všechny žáky.

Situace na Střední škole, Bohumín, příspěvkové organizaci

SŠ Bohumín splňuje základní požadavky pro to, aby mohla účinně předcházet vzniku šikany nebo bezpečně zastavit již existující šikanování. V posledních letech se šikana na naší škole objevuje v naprosto minimální míře a vždy se jedná pouze o první stadium, tedy o počátek ostrakizování některého z žáků – téměř výhradně se pak tato situace dotýká studentů nižších ročníků. Prozatím se realizačnímu týmu daří zamezit dalšímu negativnímu rozvoji šikany.

Realizační tým školního programu proti šikaně:

- ředitelka školy Ing. Liběna Orságová
- zástupci ředitelky školy Ing. Veronika Jordan, Ph.D., Ing. Dana Ambrozková
- školní metodička prevence Mgr. Magdalena Wojnarová
- výchovná poradkyně Mgr. Pavlína Blažková
- školní psycholožka Mgr. Jana Bazalová

Celý realizační tým je obeznámen s metodikou řešení situací šikany, s organizací řešení a s právním rámcem šikanování. Pro koordinaci a následně i pro vlastní řešení šikany je ve škole přítomna vyškolená školní metodička prevence Mgr. Magdalena Wojnarová – osvědčení o absolvování akreditovaného studijního programu k výkonu specializovaných činností – školní metodik prevence. V kompetenci školní metodičky prevence je rozhodnout, zda škola zvládne řešení konkrétní situace sama nebo zda bude třeba povolát odborníka.

SŠ Bohumín spolupracuje s Pedagogicko-psychologickou poradnou Bohumín, odloučeným pracovištěm Pedagogicko-psychologické poradny v Karviné, OSPOD Bohumín, Městskou policií Bohumína, Policií Bohumín.

Rodiče žáků oslovuje škola prostřednictvím třídních schůzek a prostřednictvím poradenského a konzultačního školního poradenského pracoviště a webem školy. Ve školním řádu Střední školy, Bohumín, příspěvkové organizace, jsou zakomponovány body vyjadřující jasný odmítavý postoj školy vůči chování žáků, které má charakter šikanování. Žáci školy jsou na začátku školního roku obeznámeni

se školním řádem a riziky, která vyplývají z jeho porušování. Škola dále s žáky pravidelně pracuje v třídnických hodinách a dále v případě potřeby. V zájmu ochrany žáků je ředitelkou školy stanoven pevný rozvrh dohledů pedagogických pracovníků v prostorách školy před vyučováním a o přestávkách.

Práce s pedagogickým sborem

Pedagogickému sboru je neustále k dispozici poradenská pomoc školního poradenského pracoviště, kterou mohou využívat v podobě konzultací nebo předáním konkrétního problému k řešení. Učitelský sbor se pravidelně zúčastňuje seminářů na téma: Šikana a kyberšikana (proškolení Bc. Tomášem Veličkou), Zvládání problematické třídy (Občanské sdružení AVE Český Těšín), Vztahy ve třídě, Jak motivovat žáky, Práce s romskou komunitou (Mgr. Červená), Šikana a její fáze (Mgr. M. Wojnarová, a Centrum Nové naděje Frýdek-Místek).

Řešení šikany v počátečním stádiu

Deset kroků při řešení počáteční šikany:

Schéma první pomoci:

- A. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
  - Úkol naplňujeme především prostřednictvím rozhovoru s informátory a oběťmi
  - Nesmí docházet k přímé konfrontaci pachatele a oběti
- B. Rozhovor s informátory a oběťmi
  - Po rozhovoru s informátorem následuje rozhovor s obětí (NE s podezřelými pachateli)
  - Při rozhovoru s obětí je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci (je nutné ochránit oběť před možnou pomstou agresorů)
- C. Nalezení vhodných svědků
  - Vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat (vybrat žáky, kteří s obětí sympatizují, kamarádí se s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, žáky, kteří nepřijímají normy agresorů)
- D. Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky
  - Rozhovory zorganizovat tak, aby o nich ostatní žáci třídy ani další svědci nevěděli
  - Vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků
  - Vážnou chybou je společné vyšetřování svědků a agresorů, zcela zásadní chybou je konfrontace oběti a agresorů / agresora
- E. Ochrana oběti
- F. Volba vhodné metody řešení k okamžitému zastavení agrese
  - Cestou usmíření – postupné rozhovory s oběťmi, rozhovory s agresory, snižování napětí,
  - zmenšování vzájemné antipatie
  - Cestou vnějšího tlaku – rozhovory s agresory, hledání způsobu a míry kázeňského opatření (aby se situace neopakovala)
- G. Realizace zvolené metody řešení
  - Usmíření
  - Výchovná komise – rozhodnutí o výchovných opatřeních
- H. Třídnická hodina
  - Skupinová reflexe efektu usmíření nebo oznámení o potrestání agresorů

I. Rozhovor s rodiči oběti

- Je třeba rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalším postupu, případně nabídnout pomoc s řešením následků proběhlé šikany

J. Práce s celou třídou

- Pracovat na změně vnitřních norem a rolí
- Nezapomenout pracovat s „mlčící většinou“, pomoci žákům bezpečně zpracovat zážitek, že byli svědky agrese a nezasáhli

Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu:

A. Konfrontovat svá pozorování s kolegy

B. Co nejdříve oznámit své podezření školnímu poradenskému pracovišti, případně vedení školy, konzultovat další postup

C. Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezájatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou

D. Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:

- Kdo je obětí, popřípadě, kolik obětí je?
- Kdo je agresorem, kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátorem, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem současně?
- Co, kdy, kde a jak dělali agresori obětem?
- K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- Jak dlouho šikana trvá?

E. Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.

F. Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. NIKDY neřešit problém před celou třídou

G. Zajistit ochranu oběti šikany.

H. Teprve po zajištění ochrany vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou. NIKDY konfrontace obětí a agresorů! Vytipovat nejslabší článek mezi agresory, dovést jej k přiznání či vzájemnému obviňování.

I. Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, školní metodik prevence, školní psycholog). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti (1 až 3 = počáteční šikana, 4 až 5 = šikana v pokročilém stadiu), navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.

J. Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR, OSPOD apod.

K. Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je s výsledky šetření, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik ...)

L. Rozebrat situaci ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Pracovat s „mlčící většinou“. Třídu i nadále pozorně sledovat.

Řešení šikany v pokročilém stadiu

První kroky:

- Překonat vlastní šok a rychle odhadnout vlastní možnosti k záchraně oběti (nevystavovat se nepřiměřenému ohrožení)
- Zachránit oběť – nebo přivolat pomoc a společně zachránit oběť
- Zastavit skupinovou agresi

Příprava podmínek pro vyšetřování:

- Informovat vedení školy, přivolat si na pomoc další pedagogy, nenechávat třídu ani na chvíli samotnou
- Svou neustálou přítomností zabránit agresorům a svědkům domluvit se na křivé výpovědi
- Souběžně – pokračovat v pomoci oběti (přivolání lékaře, kolegy, který odvede oběť na klidné a bezpečné místo)
- Přivolat některou z pracovníků školního poradenského pracoviště
- Oznámení rodičům oběti, případně i na Policii ČR
- ŠPP zahájí vlastní vyšetřování a současně naváže kontakt se specialistou na pokročilou šikanu

Vlastní vyšetřování:

- Rozhovor s obětí
- Rozhovory se svědky / informátory
- Nalezení případných nesouladů ve výpovědích a konfrontace svědků
- Rozhovor s agresory, konfrontace mezi agresory

Opatření:

- Metodou vnějšího nátlaku – výchovná komise a návazná výchovná/kázeňská opatření
- Důkladná práce se třídní skupinou

Škola se v případě potřeby obrací na tyto organizace:

- Pedagogicko-psychologická poradna Karviná, pobočka Bohumín: 597582373
- Okresní metodička prevence, Mgr. Michaela Skřížalová: 597582371
- OSPOD Bohumín, Bc. Martina Oláhová: 596092136
- Městská policie Bohumín, Roman Honysz: 596092284
- Policie ČR Karviná, oddělení prevence, Bc. Miroslav Kolátek: 974734209
- Intervence ve třídách, PPP Karviná

Preventivní aktivity zaměřené specificky proti vzniku šikanování

1. – 4. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita proti šikaně a způsob jejího vedení (např. prožitková aktivita, diskuse, předávání informací,...)	Učitel
Biologie	Zdravý životní styl - diskuse	Mgr. Odziomeková
Chemie	Návyková droga – předávání informací	Mgr. Odziomeková
Občanský základ	Šikana – prožitkový program	Mgr. Wojnarová, Mgr. Bazalová, Renarkon o.p.s.
Český jazyk	Komunikační výchova - Závislosti diskuse	Mgr. Wojnarová Mgr. Blažková, Mgr. Hejdková, Mgr. Miková-Celtová
Tělesná výchova	Šikana – předávání informací	Mgr. Funková Mgr. Thér, Mgr. Sobota
ICT	Kyberšikana – předávání informací	Mgr. Hoffová

Občanský základ	Vztahy v kolektivu – prožitkový program	Mgr. Wojnarová, Mgr. Bazalová
Občanský základ	Sociálně patologické jevy z pohledu Městské policie-předávání informací, diskuse	Městská policie Bohumín
Občanský základ	Závislosti, šikana, kyberšikana, bezpečí v kyberprostoru	EXIT Tour
Místo vyučování	Den prevence: Závislosti, Kyberšikana - workshopy	Mgr. Wojnarová, Mgr. Bazalová Mgr. Thér, Mgr. Funková, Městská policie Bohumín
Psychologie, pedagogika	Oběť násilných trestních činů – předávání informací, diskuse	Bílý kruh bezpečí Ostrava Mgr. Bernatíková, Mgr. Plačková
Třídnické hodiny	Šikana – předávání informací, diskuse (na začátku školního roku a pak opakovaně)	ŠPP (metodička prevence Mgr. Wojnarová, školní psycholožka Mgr. Bazalová, výchovná poradkyně Mgr. Blažková)

Seznámení žáků a jejich zákonných zástupců s programem proti šikanování

Pravidelně a prokazatelně jsou na začátku školního roku podle metodického pokynu seznámení žáci školy a jejich zákonní zástupci s krizovým plánem pro řešení šikanování.